

LUONNONSUOJELUA VANTAALLA 40 VUOTTA

Järjestötoiminta ja ympäristötietoisuus olivat vilkastuneet 1970-luvulla. Vuonna 1973 perustettiin Vantaalle ympäristönsuojelulautakunta, joten tilausta oli myös Suomen luonnonsuojeluliiton paikallisyhdistyksenkin perustamiselle. Taustalla oli tilanne, jossa seudulla toimi laaja Helsingistä Järvenpäähän, Kirkkonummelta Sipooseen ulottuva **Helsingin seudun luonnonsuojeluyhdistys**. Vuosina 1974-75 Espooseen ja Keravalle oli perustettu omat yhdistykset, jotka siten jättivät seudullisen yhdistyksen. Lähtökohtana oman kotikunnan, Vantaan, luonnon tunnetuksi tekeminen perustettiin 4. helmikuuta 1977 vihdoon **Vantaan ympäristönsuojeluyhdistys ry. / Vanda miljövårds förening r.f.**

Yhdistystämme ei siis perustettu ympäristöä uhkaavan kriisin alla. Vantaan yhdistyksen tarkoitus oli olla nimenomaan yhteistyöjärjestö virkakoneiston ja poliittisten päättäjien kanssa.

Vantaan ympäristönsuojeluyhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin biologian ja maantiedon opettaja **Olavi Thuneberg**.

Yhdistyksen verkkosivuilla olevista säännöistä voi lukea toimintamuodoista ja tarkoituksesta, mutta lyhykäisesti tavoitteet ovat samat kuin kattojärjestö Suomen luonnonsuojeluliitolla: luonnon- ja ympäristönsuojelun, luontoharrastusten lisääminen, valistus ympäristöasioissa. Lisäksi yhdistys ylläpitää omaa luontokouluun Itä-Vantaan Sotungissa.

Ensimmäisenä toimivuotenaan ympäristöyhdistys tempaisi järjestämällä Tussinkoskella perkaustalkoot ja järjesti yleisötilaisuuden Tikkurilan lyijyongelmista. Länsi-Vantaalla toimi 1980-luvun alussa yhdistyksen oma aktiivinen työryhmä, jota veti **Seppo Lahti**.

Yleistä toiminnasta ympäristönvartijana

Vantaan kaavoitusta on seurattu tarkasti niin yleiskaava- kuin asemakaavatasolla. Sen suhteen on annettu mielipiteitä, lausuntoja, muistutuksia, lähetetty valituksia eri oikeusasteisiin, lähetetty kannanottoja ja kirjelmiä kaupunki- ja viheraluesuunnitteluun. Myös kunnallisaloitteet kuuluvat toimintaan. On vierailtu korkeidenkin virkamiesten luona aina ympäristöministeri **Matti Ahdetta** myöten, kun puheenjohtaja **Pirkko Kara** sai audienssin vuonna 1985 aiheena arvokkaimpia viheralueita uhkaava rakentaminen.

Vantaankosken rantojen vanhoista viilatehtaasta ja myllyrakennuksesta on kannettu huolta vuosikymmenten varrella, kun kaupunki oli antanut näiden kahden kulttuurirakennuksen kunnan valua purkuvalmiuteen asti. Kun Dahlforsin viilatehdas lopulta paloi, Vantaan kaupunki päätti heti purkaa rakennuksen. Alkoi sinnikäs pelastusoperaatio: Yhdistyksen aktiivi **Ritva Hälikkä** lähti heti keräämään kansalaisadressia tehtaan puolesta, ja sai mukaan lukuisia yhdistyksiä ja Museoviraston sekä median huomion. Jo aiemmin oli tehty lukuisia anomuksia viilatehtaan säilyttämiseksi, mutta ilman tätä uusrutistusta nykyisin kunnostettuna seisova viilatehdas ravintoloiheen ei olisi kaupungin ylpeys hienossa Vantaankosken rantamaisemassa.

Ritva teki aloitteen myös joen vastarannalla, kosken yläjuoksun puolella, sijaitsevan myllyrakennuksen pelastamisessa purulta. Sekin rakennus nimittäin paloi – koki tuhopolton tammikuussa 2009. Yhdistys esitti Museovirastolle kunnostusta, ja lopulta sieltä sekä Kaupunginmuseolta saatiinkin puoltava lausunto. Kaupunki sen sijaan katsoi restauroinnin ”miljoonaluokan” kalliiksi. Uudessa kirjelmässään kaupungille yhdistys esitti, että kaupunki perustaisi tontille luonto-opastuskeskuksen. Lukuisten neuvotteluiden jälkeen kaupunki sai yksityisen henkilön kiinnostumaan paikasta, ja tämä alkoi omilla varoillaan korjata rauniota, jonka tiiliseinät olivat jo parin talven ajan seisseet suojattomina. Tällä hetkellä korjaus on hankaloitunut kosken patokiistan vuoksi: Myllyn hostelliin remontoija haluaisi sulkea padon läntisen aukon, josta kalat vielä pääsevät nousuun.

Nykyinen Luonnonsuojeluliiton valtakunnallinen hanke, ekologinen verkosto, sai alkunsa vuosia sitten Uudenmaan piirin hallituksessa, kun Ritva Hälikkä ja **Tiina Notko** alkoivat kehittää eläinten kulkuväylien rakentamisen periaatetta valtaväylien poikki. Myös ”Roska päivässä”-liike alkoi Ritvan ja Tiinan järjestämästä roskaseminaarista Eläinmuseolla.

Vantaan metsätyöryhmiin ovat osallistuneet mm. puheenjohtajat **Harry Helmisaari** ja **Kimmo Jääskeläinen** sekä monessa muussakin työryhmässä toimiva **Ismo Tuormaa**. 2000-luvun alussa yhdistys oli mukana Sipoonkorpi-työryhmässä. Yhdistys on hankkinut kaksi hoitokohdetta: Tuomelan tammimetsän ja Tuupakan ketoalueen.

Talkoot Tuomelassa alkoivat 7.11.1987. Tähän toimintaan johti **Heikki Kiurun** vierailu Ritva Hälikän luona. Kiuru ehdotti alueen suurten tammien säilyttämistä, esiin tuomista maisemassa ja samalla nuorten tammien kasvun takaaminen. Suunnitelma tarkastettiin ja hyväksyttiin yliopistolla mm. yhdistyksen aktiivin, **Ahti Mäkisen**, avustuksella. Yhdistys teki sopimuksen metsänomistaja **Aino Heurlinin** kanssa kuusettumaan päässeeseen komeaan tammimetsän vuosittaisesta hoidosta. Hoito jatkui maanomistuksen siirryttyä Vantaan kaupungille. Yhdistyksen jäsen Juha Nisula on jatkanut hoitotyötä näihin vuosiin asti oman porukansa kanssa. Ketotalkoita Viinikkalan Tuupakanmäellä on pidetty vuodesta 1997 alkaen, tavallisesti kaksi kertaa kesässä. Tapahtuma sai alkunsa Luonnonsuojeluliiton kehoitettua jäsenyhdistyksiään hankkimaan toimialueiltaan oman nimikkohoitokohteen. Hallituksen jäsen **Vesa Järvinen** keksi ketoalueen Tuupakanmäen etelärinteestä, kun Vantaan kaupunki oli teettänyt yksityisellä Metsätähti Oy:n ympäristötutkimustoimistolla koko kaupungin kasvukartoituksen. Sopimus hoidosta allekirjoitettiin kaupungin Puisto-osaston kanssa 22.5.1997. Sopimus uusittiin 1.4.2007 nimikkeellä ”kummipuisto”. 12.10.2004 alue sai esittelytaulunsa Hommaksentien varteen. Talkoita on vetänyt Järvinen itse, ja niihin ovat tervetulleita kaikki niittotyöstä kiinnostuneet. Talkoopäivät ilmoitetaan vuosittain mm. Luonnonsuojelijassa. Työvälineitä on varastoinut naapurissa asuva yhdistyksen jäsen **Klaus Silfverberg**. Keväällä 2016 päätettiin pitää erilliset siivoustalkoot, koska etelärinteessä pilkottaa keväisin ennen ruohoston kasvua laajahko roska-alue. Se paljastui kuitenkin vanhaksi, mahdollisesti syvällekin ulottuvaksi entisen Stubbackan (Tuupakka) maatilan omaksi kaatopaikaksi. Niinpä kaupungin virkakoneisto hälytettiin apuun, jotta isommalla kalustolla roina saadaan pois.

Vantaan ympäristöyhdistys sai vuonna 2012 kummipurokseen Rekolanojan yhdessä Virtavesien hoitoyhdistyksen kanssa. Vantaan- ja Keravanjoen sivupurojen kunnostustalkoot eivät ole varsinaisesti suurelle yleisölle tarkoitettuja, mutta meritaimenen kutusoraikkojen levittämisestä kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä Virtavesien hoitoyhdistykseen. Kutusoraa on talkoilla levitetty vuosittain purouomiin, joissa taimenkannan palauttamis- ja runsastumismahdollisuudet ovat parhaat.

Jäsenistölle ja muullekin yleisölle

Vantaan yhdistyksen tapahtumat ovat yleisesti ottaen tarkoitettut kaikille vantaalaisille, koska tarkoituksena on lisätä jäsenistöä luonnonsuojeluliitossa ja kasvattaa ympäristötietoisuutta kaikissa joukoissa. Yleisöretket ovat sitä kevyempää, vapaa-ajan sarjaa, ja toista päätä edustavat seminaarit ja tiedotustilaisuudet. Jälkimmäistä edustavat:

- 22.3.1984 esitelmätilaisuus yleisölle Martinlaaksossa pääkaupunkiseudun rikkilaskeumasta, esitelmäijänä professori **Satu Huttunen**
- 25.1.1986 jätehuoltovuoden avajaisiksi jätehuoltokurssi kutsuvieraille yhdessä Uudenmaan ympäristönsuojelupiirin kanssa kaupungintalolla
- 5.6.1986 Maailman ympäristöpäivän tapahtuma Vantaankoskella; mm. opetusministeri **Pirjo Ala-Kapeen** avajaispuhe

- kaavoitusseminaari Myyrmäessä 28.9.1988 ja 5.10. jolloin myös paneeli, jossa poliitikkoja ja virkamiehiä
- 14.10.2002 yhdistyksen 25-vuotisseminaari "Maankäyttö ja ympäristö" Kaupungintalolla
- 12.10.2004 yhdistys järjesti yhdessä nuorisojärjestö Vantaan Luonnonystävien kanssa kunnallisvaalipaneelin Tikkurilan Tonttulassa
- 22.11.2006 yhdistys järjesti Jäteseminaarin Kaupungintalolla. Aiheeseen liittyvät valokuvanäyttelyt olivat nähtävillä Peijaksen sairaalassa ja Myyrmäkitalossa
- 23.10.2007 yhdistys järjesti 30-vuotisseminaarin Kaupungintalolla aiheena ilmastonmuutos
- 3.2.2014 Matelijailta yhdessä Vantaan Ympäristökeskuksen kanssa Vernissassa, esitelmöijät **Lisse Tarnanen** ja **Jarmo Latva**

Virallista puolta edustaa (normaalien vuosikokousten lisäksi) ylimääräinen yleiskokous 17.11.1994, jolloin yhdistyksen nimi lyheni muotoon Vantaan ympäristöyhdistys ry / Vanda miljöförning r.f. Ja Suomen luonnonsuojeluliiton aloitteesta otettiin käyttöön nykyinen nimi Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ry / Finlands naturskyddsförbunds förening i Vanda rf. Vuosikokouksiin on yleisöhoukuttimiksi kutsuttu alustajia kertomaan erilaisista ajankohtaisista asioista, mm. FT **Ilkka Koivisto** v.2009 kertoi lintujen signaaleista.

Kompostointikursseja pidettiin vuosina 1986–91, kolmena vuonna jopa kahdesti. Kursseja vetivät **Hannu Braunschweiler** ja **Eija Koski**.

Vuosittain toistuneita kestotapahtumia ovat olleet kompostointikurssien lisäksi monet laajemmallekin Etelä-Suomeen ulottuneet bussiretket. Kohteita ovat olleet Vesijaon luonnonpuisto ja Isojärven kansallispuisto 1984, Bjurs eli Vantaankaupungin virkistysalue Inkoossa 1986, Vantaan kartanokierros 1989, Torronsuo 1989 ja 1996, Porkkalan niemen arktika-retki 1999 ja Repoveden kansallispuisto 2003. Näiden lisäksi on järjestetty syksyisiä joutsen- ja karpaloretkiä Uudenmaan suurille suoalueille – vetäjinä yhdistyksen ansiokkaat ammattibiologit Ahti Mäkinen ja **Harri Vasander**. Kävipä kerran tosin niin, että lumi peitti karpalot juuri ennen retkeä. Monilla näistä bussiretkistä on ollut yhteistyökumppaneita, mm. Sanoma Oy:n luontojaos ja Luonto-Liiton nuorisojärjestö Vantaan Luonnonystävät. Vuosina 1990–2005 yhdistys järjesti Vantaan sisäiset yleisöretket, minkä jälkeen Ympäristökeskus on hoitanut tämän raskaaksi osoittautuneen projektin. Myös muita, pienempiä yleisöretkiä on järjestetty lähes vuosittain mm. kukanpäivän, Pohjoismaiden luonnonkukkien päivän ja Suomen luonnon päivän tiimoilta.

Ehkä suurin yleisötapahtuma on ollut "Pääsiäistulet Höggergetillä", joka sijaitsee Itä-Vantaan Sotungissa, aivan nykyisen Sipoonkorven kansallispuiston tuntumassa. Tapahtuma järjestettiin yhdessä Sotungin kyläyhdistyksen kanssa, ja pääpuuhamiehenä toimi kaikki vuodet hallituksemme jäsen **Hans Helenius**. Pääsiäistulet järjestettiin Höggergetillä aina toisena pääsiäispäivänä. Tulilla on tarjottu nokipannukahvia ja kokossa on voinut paistaa makkaraa. Ensimmäiset pääsiäistulet järjestettiin 19.4.1987. Sen jälkeen tapahtuma oli kalenterissa lähes vuosittain aina vuoteen 2002 asti ja vielä vuonna 2008. Vuosina 1999, 2001, 2003 ja 2006 on naapurissa luontokoululla järjestetty pienimuotoisempi "rakovalkeat"-tapahtuma koulun nuotiopaikan äärellä.

Tavaravaihtopäivää vietettiin 1980-luvun jälkipuoliskolla: vuosina 1986–89 kaksi kertaa vuodessa. Niitä veti hallituksen jäsen **Aino Heikkilä**. Paikalle sai tuoda omia ehjiä tavaroitaan ja viedä pois haluamaansa tarviketta, ja aivan ilmaiseksi. Tärkeintä oli, ettei käyttökelpoinen mutta omasta käytöstä poistunut esine, vaate tms. heti joutunut roskiin, vaan sai jatkoelämän uudessa kodissa. Toiminta lopetettiin, kun Helsinkiin perustettiin kierrätyskeskus, joka hoiti saman asian, mutta ympärivuotisena. Pioneerityömme kantoi hyvän, terveen hedelmän tulevaisuuteen, sillä pian Vantaan Tikkurilaankin tuli kierrätyskeskus.

Vuosina 1991–95 yhdistyksellä oli myynti- ja esitepöytä jokakeväsillä Elannon puutarhamessuilla Backaksessa. Elannon edustaja **Ilkka Tuominen** oli ottanut yhteyttä tuolloin yhdistyksen sihteerinä toimineeseen Vesa Järviiseen. Päätuotteemme olivat linnunpöntöt, joita ensimmäisinä vuosina yleisö sai itse nikkaroida aihioista, joita **Jukka Tapaninen** oli valmistellut. Vuonna 1994 yhdistys julisti vantaalaisille **ekopihakilpailun** yhdessä kaupungin, Puutarhaliiton ja Elannon kanssa. Keväällä 1995 kilpailun voittaja julistettiin puutarhamessuilla. Voittaja oli kuninkaanmäkeläisen **Rauni Viirakiven** omakotipiha. Sunnuntaikahviloita luontokoululla kaikelle kansalle on järjestetty vuosina 1998–2006 ja tauon jälkeen jälleen 2013 alkaen, jolloin **Minerva Schultz** rupesi kahvilaemännäksi. Tilaisuuksiin liittyy aina teemaltaan vaihteleva luontopolku. Uuden trendin mukainen kasvisruokateemainen ravintolapäivä yhdessä Vantaan Luonnonystävien kanssa on järjestetty sekä vuoden 2015 että 2016 marraskuussa.

Yhteydenpitoa ulkopuolelle

Naapuriyhdistysten kanssa on luonnollisesti ylläpidetty yhteistyötä, kuten edellä on mm. retkien kohdalla mainittu. Uudenmaan piirin kevät- ja syyskokouksiin on lähetetty edustajat, ja piirihallituksessa on jatkuvasti joku edustajamme – ja edustajia on ajoittain ollut liittovaltuustoa myöten, kuten 2016 valittu **Jouni Lamminmäki**.

Aivan erilainen yhteys syntyi vuonna 1989. Neuvostoliitossa elettiin vapaampien tuulten gorbatshovilaista aikaa, ja neuvostokansalaisten matkustusmahdollisuudet länsimaihin, toki viisumilla, olivat helpottuneet. Eestin Luonnonsuojeluseuran Tarton osasto otti yhteyttä Suomen luonnonsuojeluliittoon. Tuolloin liiton puheenjohtajana toimi vantaalainen professori **Rauno Ruuhijärvi**, joka taitavasti ohjasikin tarttolaisten Suomen vierailun Vantaan ympäristönsuojeluyhdistyksen järjestettäväksi. Yhdistyksemme sai siten ystävyysyhdistyksen Virosta. Kahdeksanhenkinen valtuuskunta saapui vieraaksi 24.–27.10., ja liitto avusti mm. majoituksessa.

Yhdistyksemme kahdeksanjäseninen valtuuskunta teki vastavierailun Tarttoon 1.–5.6.1990, jolloin 4.6. allekirjoitettiin yhteistoiminta-aloite Vantaan kaupungille. Vastavuoroiset vierailut jatkuivat vuoteen 1996 saakka, käytännössä vuorovuosin suuntaansa. Informaatiovaihdossa varsinkin luontokoulutoiminta tehtiin vieraillemme tutuksi. Viron itsenäistyttyä matkustelu vapautui täysin, eikä näille kutsuvierailuille Virossa enää ollut suurta tilausta. Väki myös vaihtuu järjestöissä, ja kontaktit luonnostaan hiipuvat. Viimeinen tarttolaisiin yhteyttä pitänyt henkilö oli tuolloinen puheenjohtajamme **Matti Sippola**.

Neljäkymmentä vuotta on tullut täyteen. Monessa on oltu mukana. Aika ajoin on noussut esiin suunnitelma pääkaupunkiseudun kaupunkien yhdistämisestä. Voiko silloin Vantaalla olla omaa yhdistystään? Liiton mukaan ei! Katsomme silti valoisin toivein tulevaisuuteen. Oma luontokoulu on vahva toimija rinnallamme. Sen huolehtiessa luonto- ja ympäristökasvatuksesta ja -kurseista varsinaiseen järjestötoimintaan jää hallituksella enemmän aikaa. Luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri on aina ollut tukemme vaativammissa kamppailuissa.

Yhdistys on jakanut ympäristöpalkintoja kunniakirjanmuodossa v. 1980 alkaen alueellaan ansioituneelle henkilöille tai yhteisöille tarpeen mukaan:

- 1980 Oy Sadolin Ab: rahoitustuki yhdistykselle tutkimustoiminnan hyväksi
- 1981 lehdet "Vantaan Seutu" ja "Etelä-Vantaa" sekä radion "Ylen aikainen" ympäristövalistusvuodenmerkeissä myönteisestä suhtautumisesta ja aktiivisesta yhteistyöstä kanssamme
- 1982 Erkki Järvi: ripustanut metsiin satoja linnunpönttöjä; Raila Nyberg: fasaanien talviruokinta
- 1983 Helsingin pitäjän kotiseutuyhdistys

- 1984 Harry Lundström: luonnonmukaiset viljelymenetelmät ja elämäntapana kierrätys
- 1986 Tapio Raita: kompostointiratkaisujen kehittäminen
- 1987 professori Martti Markkula: uraa uurtava työ vantaalaisen ympäristönsuojelun hyväksi
- 1993 Ulf Thuring, Westerkullan kartanon omistaja
- 1997 Metsätähti Oy: Vantaan kasvistikartoitus

Julkaisut

- Helsinki-Vantaan lentoaseman mahdollisen saastevaikutuksen tutkiminen / Ahti Mäkinen, Sirkka Heikkinen, Ari Toikka 1981 (Sadolin Oy:n rahoittama)
- Katsaus Vantaan vesistöihin 1982 / Riitta Mantere, Anu Peltonen
- Vantaan uhanalaiset kasvit / Reijo Pekanpalo, Aulikki Salmia, Ahti Mäkinen 1986
- esitteet: Linnaisten metsä 1985, Herukkapuro 1986
- 10-vuotisjulkaisu "Vantaalaisen ympäristön Puolesta" 1987 / toim. Pirkko Kara
- "Vantaan vuoksi" ym. yhdistyksen esitteitä
- postikorttisarja jossa neljä erilaista korttia v. 1988 lopussa, kuvat Pentti Turunen
- Luonto-Vantaa -lehti vv. 1991-2011 lähes vuosittain, minkä jälkeen pääkaupunkiseudun luonnonsuojeluyhdistysten yhteinen julkaisu City-huuhkaja v. 2012 alkaen vuosittain
- lisäksi yhdistyksen edustajana Vesa Järvinen mukana "Vantaan Luonto - Kasvit"-teoksen toimituksessa / Metsätähti Oy 1996 sekä siitä päivitetyn cd-levyn toimituksessa / Metsätähti Oy ja Vantaan kaupungin ympäristökeskus 2004

Kirjoituksessa on käytetty materiaali pohjana mm. yhdistyksen 10-vuotisjulkaisun artikkeleita.

Vesa Järvinen